

Mentaðar lastir

ummæli

Jóanes Nielsen fylgir við tíðni. Fimta bók hansara er líka diskret og estetisk (litirnir og myndin) uttan sum ársins klæðnamóti. Eingin áleypandi permu-mynd, men ein einfaldur bláur sirkul á hvitari grund á permu og bakpermu. Hartil hefur hon fíkkubókastöð. Onkur ætlan man vera við tí.

Ytra broytingin ber eftir mínum tykki ekki bert boð um, at bókin skal vera meira »brúkaravinarlig« enn tann undanfarna. Tjóraðu plankarnir stevna inn í dreymin. Hon hefur litfagra og áleypandi permu og hon rúmast ekki á eini vanligari bókahill, tiansheldur í nokrum lumma. Evnisvalið og partvis hugburðin eru samsvarandi broytt í nýggja savninum.

Eg haldi, at Jóanes bæði heldur fram at yrkja, sum hann er vanur, og at hann hefur flutt seg eitt sindur.

Flest allar yrkingarnar í savninum eru um skaldið sjálvt, nakrar fáar eru áheitan, um verkafólk og onnur evni.

»Arbeidarayrkingin« í bókini er »Niðri í ókendum gosfjellum«, ið lýsir vinnulivið sum eitt »marghátligt klappikórá«, og stríðsandan hjá arbeidsfólki sum buldur í »ókendum gosfjellum«. Orðavalið er bersögð og beint fram. Skaldslígar myndir eru fáar í hesi yrking, evnið er kanska heldur ikki serliga poetískt, men Jóanes hefur áður lýst verkafólkasurningar við væl meira poetiskum dámi.

»Blái hesturin Marco — vígd demokratisku psykiatriini í Italia« er um sálarsjúk, ið eru viðgjørd við elektro-sjokki, spennitroyggjum, skurðviðgerð osfr. Tey koma sum eitt stórt fylgi riðandi á einum bláum hesti. Hesturin er mynd fyrri tað friska dirvi, sum tey sinnisbrekaðu hava:

Úr hvørjari skovu
blunkar eitt forvitnið eyga,
við hvørja grov
teskar ein eingil okkurt frekt,
lampufepurin triumferar í holineum
á Marco,

lívið er ikki so galið,
sóln perplex
eltir karavanina við túsund
vælsigandi mussum.

»Heilagt verði naglabandið« byrjar fyrsta yrkingin í bókini, og hon minnir heilt nógv um yrkingina um mánan í Pinnabrenni til sosialismuna. Hetta er ein lovprisan av livinum: kropslímunum, regninum, andstöðuni og tøkni. Serliga samskiptið verður prisað, prent-

list, postverk og samferðsla, og so tað andaliga, tað ið samskiptið flytur: ákoyringarnar, ið fáa fólk at hugsa, kenna til sín. Yrkingin endar við áheitan um at verja telefontræðirnar, káplarnar og blomstrini — við øðrum orðum samskiptið og náttúruna. Skaldið er yvirhøvur sera hugtakið av samskiptinum.

Tað, sum er øðrvísi í hesum savninum samanbórið við tey undanfarnu, er tankin um, at hetta lívið er gott sum tað er, tað skul li ikki verið øðrvísi. Í yrkingum um skaldið sjálvt, um nøgdina við lívið: »Hetta forbannaða lívið, eg elski so nógv«, »At verið dunna« og »Lukkan«; um óttan: »Spøkilsir«; og um kærleikan »Grát ikki góða«. »Tá kærleikin bankar uppá«.

Í flest øllum yrkingunum er eitt tú, sum skaldið talar til. Fyrr plagdi tú at vera verkamaðurin, nú er tú sum oftast eitt konufólk — unnustan —, men í »Longum leiðum« er tú ein smágenta, sum pápin minnst til á longu ferðum sínum. Yrkingin er ætlað at ugga gentuna og vissa hana um faðirkærleikan:

Veri eg eina ferð, tvær ferðir ella
tíggju ferðir burturstaddur
ver ikki bangin,
ígjognum mitt hjarta gongur ein
breiður vegur
ómálaði komur
ræðuligar turbinur
men eisini ein favnur av kærleika
bara til tín góða
bara til tín.

Skaldið í undanfarnu bókini hjá Jóanesi hefur ofta hvílt seg millum væl vaksin konufólkafróst. Konufólkinu hava mest sum verið avmarkað til kropp og seksualiet, og ofta ímyndað sum djór. Hetta er umboðið í »At verið dunna«, har skaldið upprunliga ynskta sær at eiga allan heimin, men tá avtornaði »bara viðhvørt/finni eg ugga í teiginum hjá eini kvinnu«. Í yrkingini »Hetta forbannaða lívið, eg elski so nógv« drymir skaldið um, at krógva seg undir hárinum um hjá teirri elskaðu og »at liggja við bróstini sum eitt pinkulítið«. Annars er kærleikin nú eitt undur heldur enn ein uggi.

Tá kærleikin aftur bankar upp á undirtroyggjuna langt síðani gloymd orð reika út um tanngarðarnar, dreymarnir í gamla pumpuverkinum fylla bottu seglini,

hurðar og telefonir hvørja lotu finna
uppá okkurt heilt ótrúligt
kagar tú varin í speglið.

Og skaldið sær, at alt er broytt. Tað besta av øllum er frekleiki hennara:

Bara eitt kennir tú við vissu:
Ein ótrúligan longsul eftir hesum konu-
fólki, sum uttan at
spyrja um loyvi hefur reitt song upp
inni í tínum hjarta.

Helvtin av yrkingunum snúgva seg um sjálvsfatan, um tað, sum skaldið vildi verið og ikki vildi verið. Greiðast er hetta í »At verið dunna«, ið er speirekandi sjálvsmynd. Fyrsta ørindi er tað besta:

Tann sæla at verið dunna
við veruligum fjáðrum,
veingjum uttan fremmant vorumerki,
stuðlað í móður jørd,
vaggjað fram við áarbakknum,
strokið við himmalvindinum,
enda dagarnar millum, eydnurku
varrnar á eini kvinnu.

Seinni í yrkingini vil skaldið kortini ikki verið dunna, men hon kann fatast sum ein mynd fyrri tað lívið, skaldið sigur frá í hinum yrkingunum í bókini. Skaldið er bert eitt ivasamt navn, hálvur sumbingur, hálvur havnarmaður, andaliga slitin sundur millum Lenin og danska skaldið Jens August Schade, og skaldskapurin er »mentadar lastir«, ið m.a. góvu yrkjaranum M.A. Jacobsens bókmentavirðislen fyrri trimum árum síðani. Sjálvspeini er greið, og best man vera sum er:

Eg vil vera tann, sum eg altíð havi verið:
Á prutli gjognum lívið
...
sáa uppreistur í fólkinum,
eisini hatríð vil eg verja.

Og hann tykist einki at hava ímóti at enda sínar dagar millum varrnar á einum konufólki. Alt er ikki tann bera livsgleði og nøgd, skaldið tráar eisini eftir deyðanum, t.d. endar ein yrking:

Men heilt erligt
viðhvørt so tími eg ikki at liva.

Myndirnar hjá Jóanesi eru enn sum áður eyðkendar tað kensluborna verður lýst við itokiligum lutum, helst stórum og greifligum, t.d.: »Ígjognum mitt hjarta gongur ein breiður vegur« og »dreymar fjakka í kløvstívlum«. Navnið á bókini »Naglar í jarðarinnar hús« lýsir við handverkarmynd tað jarðbundna í yrkjaraskrá Jóanesar. Mynd sett saman av tíðindamáli, húshaldslutum og sinnissjúkraviðgerð »altjóða snóratroini avtaglaði við spennitroyggjum« er nýggj eins og kolanámið sum mynd fyrri fjaldur megi verkafólksins. Hjartað, sum vanliga symboliserar liv, kenslur og kærleika, verður her eins og í øðrum yrkingum Jóanesar lýst sum eitt gamalt pumpuverk. Óhugnadáðurin í »Spøkils-um« verður styðjaður av ringjandi klökkum og døprum trappum eins og í »Samvitskan ein gráklødd mannføld« í Pinnabrenni til sosialismuna.

Higartil hefur tað kanska sæð út sum, um Jóanes hefur slept politisku stevnu-skrá síni, sum er kend úr hinum bókum og virkseimi hansara. Soleiðis er ikki, hann yrkir enn fyrri m.a. at sáa uppreistur í fólkinum, men nú verða hini evnini, sum Jóanes altíð eisini hefur yrkt um, ið standa fremst. Og skaldið er ikki framfarið. Tá tað í »Spøkils-um« spyr »Kann nokur kvinna elska míni hundradoghálvferðs pund, mín anda av eldi og glasi« er vektin tann sama sum í »Gravskriftini« í Tjóraðu plankunum.

Hóast denturin í hesum savni er flutt eitt sindur, samanbórið við hinar bókur hansara, so líkjast yrkingarnar ikki burturúr tí, sum Jóanes plagar at yrkja. Myndirnar eru sum heild tær somu, evnini eisini, men dāmurin er vorðin minni áleypandi. Sjálvspeini er sterk, og undir henni kemur ein búgvin sjálvsfatan undan.

Mentaðu lastirnar munnu broyta Jóanes sum tær broyta so mangan annan. Nú er hann ið hvussu er meira innvendur enn fyrr.

Malan Simonsen

MAÐUR HEVUR
VANDAN
VIÐ – SUM IKKI AKTAR
KOYRISIÐ!